

Φύλλο εργασίας 2ης ομάδας αρχαιολόγων (2η-6η διδακτικές ώρες)

Χαρακτηριστικά μνημεία της εποχής των Κομνηνών εκτός της πρωτεύουσας: τα παραδείγματα της Αθήνας και της Καστοριάς

Ανήκετε στη μία από τις τρεις ομάδες των αρχαιολόγων. Σκοπός σας είναι να μελετήσετε δύο πόλεις της αυτοκρατορίας (εκτός της πρωτεύουσας), με έμφαση στα μνημεία της περιόδου από τα τέλη 11ου ως τις αρχές του 13ου αιώνα, με τρόπο τέτοιο ώστε να μπορέσετε στη συνέχεια να δώσετε στους συμμαθητές-συναδέλφους σας μια ολοκληρωμένη ιδέα. Οι περιπτώσεις της Αθήνας και της Καστοριάς είναι πολύ ενδιαφέρουσες: η πρώτη επειδή αναφέρεται σε ένα σπουδαίο κατά την αρχαιότητα κέντρο που αξίζει να το παρακολουθήσουμε και κατά τους βυζαντινούς χρόνους, η δεύτερη επειδή αποτελεί ένα πολύ ενδιαφέρον παράδειγμα βυζαντινής πόλης της Μακεδονίας, είναι όμως λιγότερη γνωστή, καθώς επισκιάζεται από τη Θεσσαλονίκη. Σας ενδιαφέρει, λοιπόν, να σχηματίσετε μια εικόνα για τη μορφή των πόλεων αυτών. Σημεία αναφοράς για τη μελέτη σας θα αποτελέσουν τα σωζόμενα βυζαντινά μνημεία.

Βασική διευκρίνιση: Επειδή κατά την ενασχόλησή σας με το θέμα θα βρεθείτε αντιμέτωποι με ειδική ορολογία, να είστε έτοιμοι να αξιοποιείτε, σε όποια φάση είναι αναγκαίο, το ηλεκτρονικό λεξικό: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

Επίσης, όπου στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις υπάρχει γλωσσάρι, φροντίστε να το χρησιμοποιήσετε.

1ο βήμα: Η απόκτηση μιας πρώτης γενικής ιδέας για το θέμα

Σε αυτή την πρώτη φάση, χρειάζεται να συγκεντρώσετε πληροφορίες για τη βυζαντινή Αθήνα και τη βυζαντινή Καστοριά. Θα σας βοηθήσουν αυτές οι παρουσιάσεις:

<http://exploringbyzantium.gr/EKBMM/Page?name=monument&lang=gr&id=5&sub=647&sub2=113>

<http://exploringbyzantium.gr/EKBMM/Page?name=monument&lang=gr&id=6&sub=643&sub2=107>

Καταγράψτε τις βασικές αλλαγές στη μορφή των πόλεων κατά τη βυζαντινή περίοδο (στον πίνακα που ακολουθεί).

Αθήνα	Καστοριά

2ο βήμα: Η Αθήνα της εποχής των Κομνηνών

Μια ολοκληρωμένη αναφορά θα βρείτε εδώ:

<http://www.eie.gr/byzantineattica/>

http://www.eie.gr/archaeologia/gr/chapter_more_6.aspx (παράγραφοι 14-20)

Διαβάστε προσεκτικά και φτιάξτε έναν κατάλογο με τα σημαντικότερα μνημεία του από τα τέλη του 11ου ως τις αρχές του 13ου αιώνα.

Στη συνέχεια, χρειάζεται να ασχοληθείτε αναλυτικότερα με δύο τουλάχιστον μνημεία. Ενδιαφέρουσες περιπτώσεις είναι ο ναός του Αγίου Ελευθερίου ή Γοργοεπήκοος και η Μονή Δαφνίου.

Για το πρώτο: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=1720

Για το δεύτερο: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=1514&era=3&group=7

<http://www.eie.gr/byzantineattica/view.asp?cgpk=490&lg=el&obpk=405&xsl=detail>

Καταγράψτε τις βασικές πληροφορίες.

3ο βήμα: Η Καστοριά της εποχής των Κομνηνών

Στο άρθρο της Ευγενίας Δρακοπούλου: “Η πόλη της Καστοριάς την εποχή των Κομνηνών” <http://www.deltionchae.org/index.php/deltion/article/view/1021> θα βρείτε μια ολοκληρωμένη μελέτη του θέματος. **Διαβάστε προσεκτικά και φτιάξτε έναν κατάλογο με τα σημαντικότερα μνημεία και πρόσωπα της εποχής.**

Στη συνέχεια, χρειάζεται να ασχοληθείτε αναλυτικότερα με δύο τουλάχιστον μνημεία. Ενδιαφέρουσες περιπτώσεις είναι οι Άγιοι Ανάργυροι και ο Άγιος Νικόλαος του Κασνίτζη.

Για το πρώτο: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=6083

http://www.imma.edu.gr/macher/hm/hm_main.php?el/C2.5.2.html

Για το δεύτερο: http://www.imma.edu.gr/macher/hm/hm_main.php?el/C2.5.3.html

Καταγράψτε τις βασικές πληροφορίες.

4ο βήμα: Συγκρίνοντας και βγάζοντας συμπεράσματα

Από τις δύο πόλεις που σύντομα μελετήσατε (ως προς την περίοδο των Κομνηνών), ποια θεωρείτε περισσότερο σημαντική ή ενδιαφέρουσα και γιατί;

Σε σχέση με την περίοδο που μελετάμε, ποιο είναι το βασικό χαρακτηριστικό της Αθήνας και ποιο της Καστοριάς;

Ως προς τα συγκεκριμένα μνημεία που μελετήσατε: ποιο είναι το χαρακτηριστικότερο σημείο του καθενός;

Σχολιάστε ό,τι άλλο θεωρείτε ενδιαφέρον.

5ο βήμα: Μια προσπάθεια προσέγγισης κάποιων (λίγο δυσκολότερων...) επιστημονικών κειμένων

Οποσδήποτε, το κείμενο που θα γράψετε για το μαθητικό συνέδριο δεν απαιτείται να βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με το αντίστοιχο ενός “κανονικού” αρχαιολόγου. Για να σχηματίσετε μια πιο ολοκληρωμένη ιδέα για την επιστήμη της αρχαιολογίας, καλό είναι να αφιερώστε λίγο χρόνο ξεφυλλίζοντας επιστημονικά άρθρα ή/και διατριβές που έχουν θέματα σχετικά με όσα σας ενδιαφέρουν εδώ. Δείτε για παράδειγμα:

- Ευγενία Δρακοπούλου, *Η πόλη της Καστοριάς τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή εποχή* (12ος - 16ος αι.): ιστορία, τέχνη, επιγραφές, Αθήνα 1997. <http://helios-eie.ekt.gr/EIE/handle/10442/4269>
- Δ. Α. Μαμαγκάκης, Άννα Ραδηνή: *Η γυναίκα της επαρχιακής αριστοκρατίας στο Βυζάντιο του 12ου αι. μέσα από κτητορικές παραστάσεις*, *ΒυζΣυμ* 22 (2012) 72-100. <http://byzsym.org/index.php/bz/article/view/1057/1015>
- Χρ. Κοντογεωργοπούλου, *Η Αττική κατά την πρόιμη και μέση βυζαντινή περίοδο: (324-1204)*, Διδ. Διατριβή, Αθήνα 2011. <http://phdtheses.ekt.gr/eadd/handle/10442/23458>

Υπάρχει κάτι που σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στα παραπάνω;

6ο βήμα: Η συγγραφή της ανακοίνωσης

Αξιοποιώντας όλα όσα είδατε και διαβάσατε και, φυσικά, τις σημειώσεις σας, συγκεντρώστε όλες τις πληροφορίες που θεωρείτε ότι δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της Αθήνας και της Καστοριάς την εποχή των Κομνηνών. Τι κυριαρχούσε στις πόλεις; Ποια θα ήταν η εντύπωση ενός κατοίκου ή ενός επισκέπτη της εποχής; Γράψτε ένα κείμενο 450 περίπου λέξεων. Αυτό το κείμενο θα παρουσιάσετε στους ιστορικούς -αρχαιολόγους συμμαθητές σας.

Προσοχή: Το κείμενο θα συνοδεύεται από ένα αρχείο ppt, το οποίο θα περιλαμβάνει οπτικό υλικό που εσείς θα επιλέξετε (μέχρι 6-10 διαφάνειες).

7ο βήμα: Το επιστημονικό συνέδριο (6η διδακτική ώρα)

Δύο εκπρόσωποι της ομάδας θα κάνουν την ανακοίνωση και θα ακολουθήσει συζήτηση (για διευκρινίσεις, επίλυση αποριών, συμπληρώσεις κ.λπ.).

Προαιρετικά: ένας εκπρόσωπος από κάθε θεματική ενότητα θα αναλάβει να αναρτήσει την τελική ανακοίνωση, μαζί με το αρχείο παρουσιάσεων, στο ιστολόγιο της τάξης.